

УДК: 336 : 336.5 : 339.7

Наталія Дзюбановська

доктор економічних наук, професор,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна
n.dziubanovska@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-8441-5216

Вадим Маслій

кандидат економічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна
v.maslii@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-9672-9669

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЄС ЯК ДРАЙВЕР АКТИВІЗАЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Nataliia Dziubanovska

Dr. Sc. (Economics), Prof.
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

Vadym Maslii

Ph.D in Economics, Assoc. Prof.
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

EU FINANCIAL MECHANISMS AS A DRIVER FOR BOOSTING FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз впливу ключових єврофінансових механізмів на динаміку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні в умовах повномасштабної війни та набуття статусу кандидата на вступ до ЄС у 2022 р. Оцінено ефективність програм передвступної допомоги IPA III, спеціального інструменту «Ukraine Facility», гарантій EFSD+ та ініціатив InvestEU, а також ролі Європейського інвестиційного банку й Європейського банку реконструкції й розвитку. На основі статистичного аналізу потоку ПІІ за 2021–2023 рр. виявлено, що після шоку 2022 р. обсяг реінвестованого капіталу сприяв поверненню чистого припливу до докризових рівнів у 2023 р. У дослідженні висвітлено внутрішні бар'єри (низька прозорість процедур, обмежена «абсорбційна спроможність», бюрократичні перепони) та зовнішні виклики (воєнні ризики), які стримують використання єврофондів. Запропоновано комплекс рекомендацій щодо підвищення інституційної спроможності, уніфікації моніторингу проєктів та посилення прозорості тендерних процедур з метою максимізації інвестиційного ефекту європейської підтримки.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції (ПІІ); єврофінансові механізми; IPA III; Ukraine Facility; EFSD+; InvestEU; інвестиційний клімат; абсорбційна спроможність; євроінтеграція; воєнний контекст.

Abstract. *The article explores the transformative impact of EU financial instruments on restoring foreign direct investment (FDI) in Ukraine after its EU candidate status was granted in 2022 and amidst full-scale military conflict. It synthesises an empirical evaluation of core mechanisms including pre-accession assistance (IPA III), the bespoke Ukraine Facility, EFSD+ risk guarantees, InvestEU's consolidated support package, and concessional financing and risk-sharing instruments from the European Investment Bank (EIB) and European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Drawing on FDI statistics for 2021–2023, the analysis highlights the precipitous collapse of inflows in 2022 and the subsequent partial recovery to approximately USD 4.25 billion in 2023, driven largely by forced reinvestment of earnings under central bank dividend restrictions and the cushioning effect of EU-backed guarantees. The study identifies internal barriers such as limited absorptive capacity, opaque procurement, and administrative fragmentation, as well as external risk factors including ongoing hostilities and volatile macro-conditions. To maximise the investment impact of EU support, the paper recommends strengthening institutional coordination, standardising monitoring and reporting frameworks aligned with EU norms, scaling public war-risk insurance pools, and enhancing transparency and procurement integrity. These measures, coupled with robust financial backing, are critical for sustainable economic reconstruction, improving Ukraine's investment climate, and deepening integration within the European economic space. The findings underscore that only a comprehensive approach combining external funding and rigorous internal reforms can secure durable capital inflows, accelerate reconstruction of critical infrastructure, and lay the groundwork for Ukraine's full integration into EU markets. This research contributes to understanding how EU-backed mechanisms operate under crisis conditions and offers policy guidance for enhancing their effectiveness.*

Key words: *direct foreign investment (DFI); European financial mechanisms; Instrument for Pre-accession Assistance (IPA III); Ukraine Facility; EFSD+; InvestEU; investment climate; absorptive capacity; European integration; war context.*

Постановка проблеми. Європейська інтеграція України кардинально змінює інвестиційний ландшафт країни. З набуттям статусу кандидата на вступ до ЄС у 2022 році Україна отримала безпрецедентні можливості доступу до фінансових інструментів ЄС та стимулів для покращення внутрішнього інвестиційного клімату. Разом із тим, євроінтеграційні реформи потребують глибоких трансформацій – від зміцнення верховенства права до гармонізації регуляторного середовища. Водночас повномасштабна війна значно ускладнила процес залучення інвестицій і поставила нові вимоги до стійкості державних інституцій, прозорості процедур та «абсорбційної спроможності» на національному та регіональному рівнях. Поєднання нагальної потреби в економічному відновленні й модернізації з відкриттям доступу до значних фінансових ресурсів ЄС зумовлює актуальність цього дослідження.

Метою роботи є системний аналіз ключових єврофінансових механізмів і їхнього впливу на інвестиційний клімат України в умовах війни, а також виявлення основних внутрішніх і зовнішніх бар'єрів, що визначають ефективність використання європейських фондів для відновлення та модернізації національної економіки.

Виклад основного матеріалу. За три десятиліття незалежності динаміка прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в Україні була вкрай нерівномірною та залежною як від внутрішніх перетворень, так і зовнішніх шоків. Якщо на початку 2000-х рр. приплив іноземного капіталу прискорився завдяки першим ринковим реформам і масштабній приватизації, то «пік докризового буму припав на 2005–2008 рр., зокрема, у 2005 р. було залучено понад \$7,5 млрд чистих ПІІ (втричі більше, ніж роком раніше) значною мірою завдяки продажу «Криворіжсталі» міжнародному інвестору (ArcelorMittal)» [1]. 2008 р. також відзначився рекордним припливом (\$9,9 млрд нетто) напередодні глобальної фінансової кризи. Проте вже у 2009-му р. обсяги ПІІ різко впали, а в 2014–2015 рр. було зафіксовано майже нульовий чи навіть від’ємний чистий притік ПІІ: на тлі революції, початку війни на Донбасі та втрати контролю над Кримом інвестори масово виводили капітал. Ситуація дещо стабілізувалася після 2016 р.: у 2016–2019 рр. чисті ПІІ відновилися до рівня \$3–5 млрд щорічно (наприклад, \$5,2 млрд у 2019-му р.) – в основному завдяки поступовому покращенню макроекономічної ситуації та реалізації положень Угоди про асоціацію з ЄС. COVID-19 знову спричинив відтік капіталу: у 2020 р., за даними платіжного балансу Національного банку України [2], через збитки компаній і вилучення реінвестованих доходів (\$0,5 млрд) зафіксовано чистий негативний потік – близько –\$0,95 млрд.

На початок 2020-х р. Україна увійшла з оптимістичними очікуваннями: підписана з ЄС поглиблена зона вільної торгівлі, покращення в рейтингах легкості ведення бізнесу, пожвавлення інтересу інвесторів до ІТ-сектору та агропромисловості. У 2021 р. чистий приплив ПІІ сягнув близько \$6,8 млрд – максимального рівня за останнє десятиліття – насамперед за рахунок реінвестування доходів (\$4,2 млрд) та інвестицій в акціонерний капітал (\$1,2 млрд) [2]. Проте повномасштабна війна, розв’язана Росією у лютому 2022 р., майже зупинила нові інвестиції. За підсумками 2022 р. чистий приплив ПІІ скоротився більш ніж у 30 разів – до приблизно \$0,2–0,6 млрд (за різними оцінками) [3]; чистий приплив акціонерного капіталу (крім реінвестування доходів), у 2022 р. становив \$440 млн [2], що відображає інвестиційний шок першого року війни. Лише деякі компанії на свій ризик вкладали кошти, переважно для підтримки вже наявних активів, а не в нові проєкти.

Втім, 2023 р. приніс певне пожвавлення. Попри те, що активні бойові дії тривали, інвестори частково пристосувалися до нових умов, а уряд та міжнародні партнери почали формувати програми відбудови. За попередніми даними НБУ, повідомив голова комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Д. Гетманцев: «у 2023 р. чистий приплив ПІІ в Україну становив близько \$4,25 млрд, 75% цього обсягу (\$3,16 млрд) – це реінвестування доходів, отриманих іноземними інвесторами» [4]. Обмеження на транскордонні перекази, в т.ч. на вивід дивідендів, запроваджені НБУ, змусили іноземних інвесторів залишати зароблені кошти в країні, фактично збільшуючи їх реінвестування у власні підприємства. Чистий приплив акціонерного капіталу становив у 2023 р. становив \$651 млн [3]. Незважаючи на скромні масштаби, сам факт відновлення позитивного притоку – важливий індикатор довіри: це означає, що більшість іноземних компаній не лише

«не виходять» з українського ринку, а й готові за можливості вкладати у розширення діяльності, очікуючи покращення ситуації.

На кінець 2023 р. сукупний обсяг накопичених ПІІ в Україні (інвестиційний запас) оцінювався у \$54,2 млрд [4]. Для порівняння, перед початком повномасштабної війни, наприкінці 2021-го р., як було вищезазначено, цей показник був нарівні \$6,8 млрд. Таким чином, війна призвела до зменшення інвестиційного запасу приблизно на 17% – через знецінення активів, втрату підприємств на окупованих територіях та переоцінку вартості капіталу. Попри це, нинішній запас ПІІ вже перевищує рівень «ковідного» 2020 р. чи 2019 р., що свідчить про певну «стійкість інвестиційного ядра» економіки.

Як видно з рис.1, періоди наближення України до європейських інституцій та відносно стабільності (2005–2008, 2010–2013, 2016–2019, 2021) збігалися з вищими обсягами інвестицій, тоді як фази фінансових, політичних потрясінь або війни (2009, 2014–2015, 2020, 2022) – з різким спадом притоку капіталу.

Рис. 1. ПІІ в Україну, 2002–2024 рр. (млн дол. США).

Джерело: побудовано авторами за даними Мінфіну [5]

Дані відображені графічно (рис. 1) свідчать, що процес залучення іноземних інвестицій в Україну історично виглядає аномально – волатильність ПІІ є дуже високою, а довгостроковий тренд – відносно скромний приріст. Внаслідок цього, у 2021 р. Україна мала лише $\approx \$180$ на душу населення ПІІ, тоді як у Польщі було близько $\$1\,014$ (в 5,6 р.), у Румунії – $\approx \$615$ (в 3,4 р.), у Сербії – $\approx \$673$ (в 3,7 р.), у Болгарії – $\approx \$340$ (в 1,9 р.) (рис. 2).

У 2022 р., коли розпочалася повномасштабна війна та водночас Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС, обсяг ПІІ на душу впав до $\approx \$5$, але вже в 2023 р. відновився до $\approx \$121$. Серед країн-кандидатів на вступ до ЄС, наприклад, Сербія демонструє стабільний приріст: у 2023 р. вона мала $\approx \$745$ ПІІ на душу населення. Це вказує на те, що без перспективи членства Україна втратила

значну частину потенційного капіталу, але з новим статусом кандидата має шанс надолужити відставання.

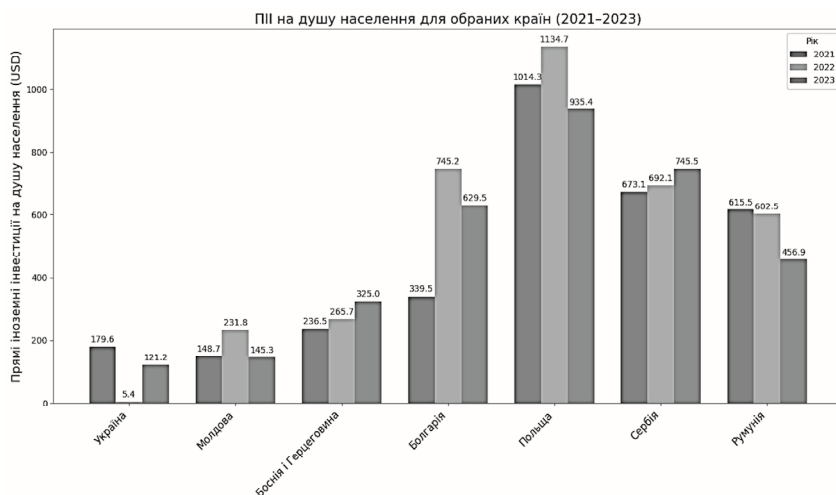

Рис. 2. Порівняння накопичених ПІІ на душу населення: Україна проти обраних країн (дол. США, 2021–2023 рр.).

Джерело: розраховано авторами за даними [6].

Європейський Союз має розгалужену систему фондів для стимулювання розвитку і зближення рівня економічного розвитку своїх членів та партнерів. Для держав-членів основну роль відіграють структурні і інвестиційні фонди (Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд згуртованості тощо), які фінансують інфраструктуру, інновації та регіональний розвиток.

Реформи в регіоні розширення ЄС підтримує за допомогою Інструменту передвступної допомоги (Instrument for Pre-accession Assistance – IPA). Кошти IPA сприяють нарощуванню потенціалу країн-бенефіціарів протягом усього процесу приєднання, що призводить до поступового, позитивного розвитку в регіоні [7]. Такого роду фонд передприєднання також дає можливість ЄС досягти власних цілей (табл. 1), як от в сфері енергопостачання, навколишнього середовища та зміни клімату, транспорту тощо [8]. Тобто IPA слугує своєрідною «репетицією» перед повноцінним доступом до структурних коштів.

За час існування даного фінансового інструменту, країни-кандидати та претенденти на кандидатство вже отримали значні суми грошових коштів (деякі – сотні тисяч, а деякі й мільярди євро) для наближення свого вступу до Європейського Союзу. Раніше ці кошти розподілялися між 7 країнами-бенефіціарами: Албанією, Боснією та Герцеговиною, Косово, Чорногорією, Північною Македонією, Сербією та Туреччиною. Так, протягом 2014–2020 рр. до трійки найбільших бенефіціарів увійшли такі країни [8]: Сербія (економіка втричі менша за українську) отримала 1,5 млрд євро за той же період (приблизно по 200 млн на рік); Албанія з населенням в 2,8 млн отримала 640 млн євро на впровадження цих реформ; Туреччина, економіка

якої у 4 рази більша за економіку України, отримала 3,5 млрд євро (близько 600 млн на рік). З 2024 року, Україна та Молдова також отримали право на участь у програмах ІРА [9].

Таблиця 1

Пріоритетні напрямки ІРА ІІІ та обсяги їх фінансування на 2021–2027 рр.

Напрямки	%	2021	2022	2023	2024	2025	2023	2027	Всього
Верховенство права, основні права та демократія	15,3	281	287	292	298	304	310	317	2089
Належне управління, узгодження з аспис ЄС, добросусідські відносини та стратегічна комунікація	16,59	308	314	321	327	333	340	347	2291
Денний зелений порядок та стійке підключення	42,25	788	804	820	837	853	870	888	5860
Конкурентоспроможність та інклюзивне зростання	22,31	414	422	431	440	448	457	467	3080
Територіальне та транскордонне співробітництво	3,51	65	66	68	69	71	72	73	485
Загальний операційний бюджет	100,0	1855	1894	1932	1971	2010	2051	2093	13804

Джерело: сформовано авторами за [7]

Протягом 2007–2013 рр. бюджет ІРА становив 11,5 млрд. євро, ІРА ІІ, на період 2014–2020 рр. – 12,8 млрд. євро., з 2021 по 2027 рр. (ІРА ІІІ) – 14,162 млрд. євро. [7] (рис. 3).

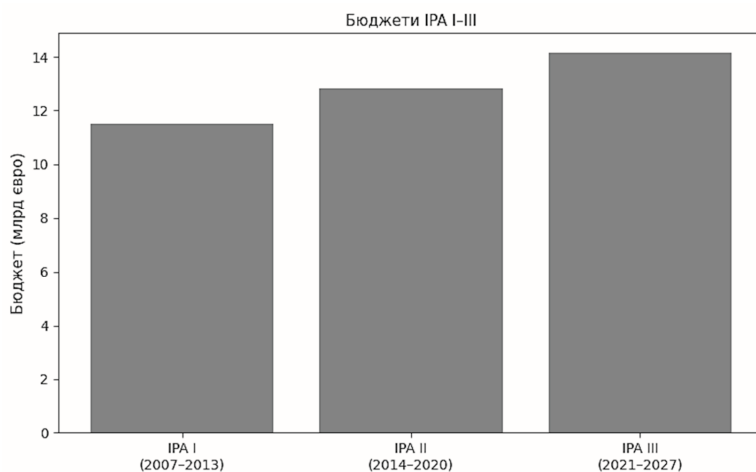

Рис. 3. Бюджети ІРА І-ІІІ.

Джерело: побудовано авторами за [7]

В 2023 році Європейська комісія оприлюднила проєкт Регламенту про створення окремого спеціального інструменту задля підтримки фінансування потреб відбудови України з індикативним фінансуванням до €50 млрд на 2024–2027 рр. – Ukrainian Facility, який за масштабом і напрямками нагадує структурні фонди. Він покликаний забезпечити коротко- та середньострокове фінансування потреб України на відновлення та реконструкцію; кошти в межах фонду сприятимуть впровадження ключових реформ задля швидкого вступу до ЄС, переходу до зеленої, цифрової та інклюзивної економіки (табл. 2) [9].

Фінансування в межах Ukrainian Facility буде відбуватися відповідно до виконання Плану з відновлення, запропонованого Урядом України. В цьому напрямку провадиться системна робота: реалізація 56 умов зі 151, запланована на 2025 рік, а фінансова допомога в межах даного інструменту у 2025 та 2026 рр. становитиме 12,5 млрд. євро. Важливо, що для успішного освоєння цих ресурсів Україні потрібно підвищувати власну «абсорбційну спроможність» – здатність ефективно планувати та реалізовувати проєкти за кошти ЄС [10].

Таблиця 2

Компоненти Ukraine Facility

Ukraine Facility		
Компонент 1	Компонент 2	Компонент 3
Підтримка плану відновлення України	Інвестиційна програма	Програми підтримки
Підтримка ЄС у межах Плану відновлення України (Ukraine Plan) через надання грантів та позик; Підтримка реформ, що наближують вступ до ЄС, відновлення, реконструкції, модернізації для нагальних фінансових потреб.	Створення механізму зниження ризиків для інвесторів через міжнародні фінансові інституції (IFI) з метою збільшення інвестицій та залучення нових інвесторів; Підтримка українського приватного сектору.	Технічна підтримка Уряду України (наближення до EU acquis та структурні реформи); Розбудова спроможності органів влади на національному та регіональному та локальному рівнях; Підтримка громадянського суспільства
до 78% (до 39 млрд. євро)	до 16% (до 8 млрд. євро)	до 5% (до 2,5 млрд. євро)

Джерело: сформовано авторами за [9]

Європейський фонд сталого розвитку (European Fund Sustainable Development Plus EFSD+) – один із інструментів фінансування, спрямований на стимулювання сталих інвестицій у країнах-партнерах. Він є частиною ініціативи «Global Gateway» і передбачає надання гарантій та змішаного фінансування для зменшення ризиків інвестування у більш складних ринках [11]. Загальний обсяг гарантій, які може надати EFSD+, сягає €40 млрд, що дозволить мобілізувати до €135 млрд публічних та приватних інвестицій у країни-партнери для досягнення Цілей сталого розвитку. Цей інструмент діє через партнерські міжнародні фінансові установи: найбільшим оператором гарантій EFSD+ є Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), а також інші банки розвитку в рамках підходу «Team Europe». Для України EFSD+ відкриває можливості отримувати гарантійну підтримку ЄС для інвестиційних проєктів у

критичні сектори – інфраструктуру, енергетику, кліматичні проекти, малий і середній бізнес. Відповідно до гарантійної угоди, підписаної в 2024 році, Європейський Союз надасть Міжнародній фінансовій корпорації (IFC) фінансові гарантії EFSD+ на суму до €90 млн для підтримки інвестицій в Україну в рамках «Better Futures Program» IFC [12], [13]. Таким чином, EFSD+ слугує потужним каталізатором залучення капіталу навіть за умов підвищених ризиків, частково компенсуючи їх через гарантії ЄС.

InvestEU – це програма ЄС, спрямована на стимулювання інвестицій та створення робочих місць у межах самого Євросоюзу (2021–2027). Вона акумулювала досвід попереднього «Плану Юнкера» (Європейського фонду стратегічних інвестицій) і об'єднала ряд фінансових інструментів в єдину програму. Хоч InvestEU формально орієнтована на країни ЄС, її успішна реалізація опосередковано важлива і для України. По-перше, зростання інвестиційної активності в ЄС означає більше можливостей для залучення українських компаній у ланцюги постачань та спільні проекти. По-друге, участь європейських компаній у InvestEU (отримання гарантій, пільгових кредитів) може спонукати їх до розширення бізнесу на ринки сусідів, зокрема України. Програма InvestEU передбачає надання «бюджетної гарантії ЄС» у €26,2 млрд, що покликана залучити щонайменше €372 млрд додаткових інвестицій у пріоритетні сфери по всьому ЄС [14]. Ці кошти фокусуються на інноваціях, цифровій економіці, кліматичних проектах, підтримці МСП тощо. Очікується мультиплікативний ефект: за рахунок механізмів кредитних гарантій, участі ЄІБ та Європейського інвестиційного фонду, кожне євро гарантії здатне мобілізувати приблизно 10–15 євро приватного капіталу [15]. Хоча InvestEU не надає фінансування безпосередньо третім країнам, Україна вже зараз опосередковано виграє від цієї програми – завдяки зміцненню економік держав-членів (основних торговельних партнерів України) та через спеціальні програми підтримки експорту до України. Так, у 2023 році в рамках InvestEU було започатковано пілотний механізм страхування експортних кредитів на €300 млн для заохочення експорту з ЄС в Україну [16]. Цей інструмент зменшує ризики для європейських експортерів, стимулюючи торговельні та інвестиційні зв'язки з Україною навіть в умовах війни. Таким чином, InvestEU доповнює зовнішні інвестиційні ініціативи ЄС, створюючи сприятливе тло для інтеграції України у європейський економічний простір.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) – банк ЄС – і Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) є важливими провайдерами інвестиційних ресурсів у регіоні.

ЄІБ – інституція довгострокового кредитування, власниками якої є держави-члени ЄС, маючи мандат на діяльність за межами ЄС, фінансує великі інфраструктурні та енергетичні проекти в країнах-сусідах, зокрема в Україні, часто під гарантії ЄС. За останні роки ЄІБ інвестував сотні мільйонів євро в українські дороги, громадський транспорт, енергоефективність будівель та підтримку малого бізнесу в межах ініціатив EU4Business. З початком великої війни ЄІБ мобілізував додаткові ресурси в розмірі понад 2 млрд. євро, зокрема на екстрену відбудову критичної інфраструктури, співфінансуючи їх з бюджетом ЄС. Зокрема, в 2023 р. Європейська Комісія та ЄІБ погодили надання гарантії ЄС, на нові кредити в розмірі 100 млн. євро на відновлення України, зокрема для ремонту муніципальної та енергетичної інфраструктури. Ця гарантія є одним із елементів ініціативи «EU for Ukraine (EU4U) Initiative» затвердженої

ЕІБ у березні 2023 р., яка включає пакет технічної та консультативної допомоги у вищезазначеному розмірі та створення фонду «EU4U Fund» [17]. Місія ЕІБ, за словами віцепрезидентки Терези Червінської: «... відбудова України... пов'язана з кількома труднощами, і перший виклик, який надзвичайно великий і важливий для банку як для фінансової установи – відновлення критичної інфраструктури України – доріг, системи водопостачання, енергетичних мереж. Критична інфраструктура є дуже важливою для потенційних інвесторів» [18]. У грудні 2024 року ЕІБ оголосив про надання 16,5 млн. євро фінансування під гарантії ЄС для модернізації міського громадського транспорту в Києві, Миколаєві, Івано-Франківську та Одесі, а в лютому 2025 р. була підписана угода про фінансування відновлення енергетики та критичної інфраструктури: 16,5 млн. євро для відбудови критичної інфраструктури та впровадження енергоефективних технологій та 100 млн. євро – на ремонт та модернізацію об'єктів водопостачання, тепlopостачання, водовідведення, а також на покращення соціальних послуг у сфері освіти, охорони здоров'я та житловому секторі.

ПІІ в Україні та накопичена підтримка ЄС (2021–2024)

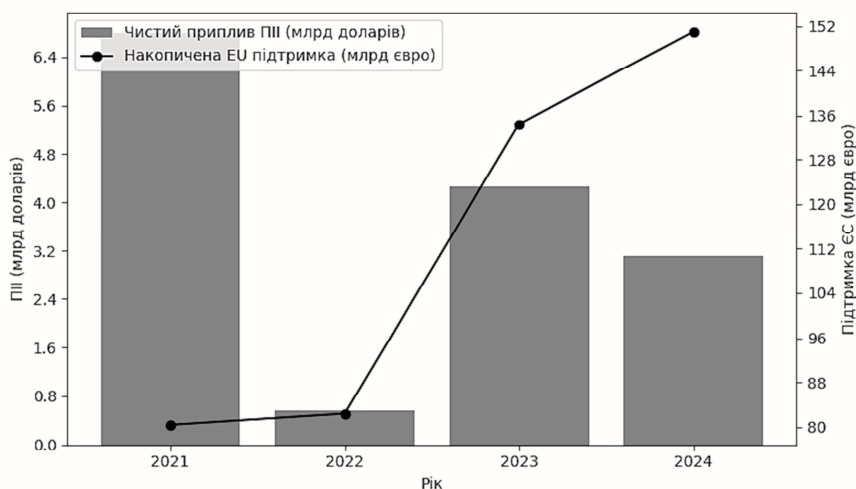

Рис. 4. ПІІ в Україні та накопичена підтримка ЄС (2021–2024).

Джерело: побудовано авторами

ЄБРР, хоча і не є інституцією ЄС, але акціонерами банку є країни ЄС і Єврокомісія. Україна є однією з пріоритетних країн ЄБРР: з 1992 року банк інвестував в Україну понад €22 млрд (626 проектів) [19]. Частка ЄБРР у фінансуванні приватного сектору України сягає 45% його портфелю. Лише за 2023 рік, попри воєнні дії, ЄБРР профінансував в Україні рекордні €2,1 млрд, а у 2024 році – €2,4 млрд, зосереджуючись на підтримці енергетики, транспорту, продовольчої безпеки та ліквідності бізнесу [20]. Для стимулювання інвестицій банк також запустив механізми «воєнних ризикових гарантій». У грудні 2024 року ЄБРР оголосив про гарантійний пакет €110 млн для програм перестрахування воєнних ризиків у внутрішніх вантажоперевезеннях України [21]. Ця ініціатива сприятиме страхуванню на суму понад €1 млрд товарів і техніки в рік, покриваючи ризики транспорту в умовах війни, що має критичне значення для

безперервності бізнесу та торгівлі. Подібні кроки, підтримані урядами та донорами, покликані поступово відновлювати довіру інвесторів, навіть коли триває конфлікт.

Незважаючи на травматичний інвестиційний шок 2022 р., у 2023 р. вдалося мобілізувати близько \$4,2 млрд чистого припливу ПІІ, переважно за рахунок реінвестованого прибутку, і повернутися до докризових рівнів (рис. 4). Секторні привабливості змістилися в бік «зелених» проєктів, цифрових послуг, промисловості і агропереробки, де відчутна присутність європейських партнерів. Європейське законодавство, антикорупційні інститути та нові процедури держпідтримки зміцнюють прозорість і передбачуваність ринку, хоча корупційні ризики й слабкість судової системи потребують подальших реформ.

Отже, ЄС пропонує комплекс фінансових механізмів – від грантів і позик до гарантій та страхування – які створюють для України нові можливості залучення капіталу.

Висновки. Європейська інтеграція вже сьогодні переймає роль ключового чинника формування інвестиційного клімату в Україні. Статус кандидата на вступ до ЄС і доступ до пакетів IPA III, «Ukraine Facility», EFSD+ та InvestEU разом із гарантіями ЄІБ і підтримкою ЄБРР відкрили перед нашою економікою небувалий обсяг ресурсів і суттєво знизили інвестиційні ризики.

ЄС уже є найбільшим джерелом ПІІ в Україну: його фонди й програми охоплюють усі ключові галузі – від інфраструктури й енергетики до МСП і фінансів. При цьому «вікно можливостей» для залучення європейського капіталу є безпрецедентним: жодна інша країна-кандидат не поєднувала настільки гострі потреби у відбудові з настільки широкою політичною та фінансовою підтримкою.

Водночас війна, залишаючись найсерйознішою перешкодою, затримує реалізацію багатьох проєктів і вимагає від держави впровадження нових механізмів страхування воєнних ризиків. Додаткові бар'єри – бюрократія, корупційні ризики, нерівномірна готовність регіонів – потребують інтенсивнішої координації між центральними і місцевими органами, а також уніфікованої системи моніторингу та звітності за всіма проєктами. Зокрема, це вимагає:

- Створення національного механізму страхування ризиків війни за участі держави, міжнародних донорів і приватних страхових компаній для зниження невизначеності інвесторів.
- Запровадження єдиної цифрової платформи моніторингу та звітності за всіма проєктами ЄС-підтримки з реальним часом відстеження ходу виконання, обсягів фінансування та ефективності витрат.
- Прискорення судової та адміністративної реформ через автоматизацію процесів, впровадження електронних реєстрів та жорстких санкцій за корупційні зловживання.
- Підсилення місцевих органів влади через навчальні програми й технічну допомогу, щоб забезпечити рівномірне виконання проєктів у всіх регіонах.
- Забезпечення синхронності єврофінансових вкладень і внутрішніх змін для формування прозорого, передбачуваного й конкурентного інвестиційного простору в єдиному європейському ринку.

Лише за умови комплексного підходу – синергія потужних фінансових надходжень ЄС і внутрішніх змін з ефективним управлінням – Україна зможе конвертувати

доступні ресурси в стійке та інклюзивне зростання. У найближчі 5–10 років це дасть змогу закласти міцний фундамент не лише для відновлення критичної інфраструктури, а й для сталого розвитку економіки в єдиному європейському просторі.

Список використаних джерел:

1. Ukraine's future competitiveness. Directions for structural shifts in foreign trade and investment. URL: <https://surl.li/yxzdub>.
2. Офіційний сайт Національного банку України. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua./statistic/sector-external>
3. Кисляк Р. (2025) Як іноземні мільяртери вкладаються в Україну під час війни і що буде далі. URL: <https://surl.li/jcemvb>.
4. Україна отримала \$4,25 млрд прямих іноземних інвестицій. URL: <https://surl.li/hkxeiq>.
5. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>.
6. World Development Indicators. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>.
7. Official website of the European Union. Overview – Instrument for Pre-accession. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en.
8. Україна отримала доступу до Інструменту передвступної допомоги ЄС (Instrument for Pre-accession Assistance – IPA). В чому особливості цієї програми та процедури впровадження? URL: <https://surl.li/wlajca>.
9. Mygal M. (2023). Ukrainian Facility або 50 мільярдів євро від ЄС на відновлення: що має зробити Україна. URL: <https://surl.li/neqgtq>.
10. Що може завадити Україні отримати всі 50 мільярдів євро від ЄС. URL: <https://surl.li/fuwfqg>.
11. Official website of the European Union. European Fund for Sustainable Development Plus. URL: <https://surl.li/exnunl>.
12. EU and IFC to Unlock Over €500 Million in Private Sector Investments for Reconstruction in Ukraine. URL: <https://surl.li/zhdvow>.
13. IFC launches \$1.2bn plan to spur Ukraine rebuild amid uncertain war outlook. URL: <https://surl.li/qctnct>.
14. Official website of the European Union. InvestEU Fund. URL: <https://surl.li/izxgsa>.
15. European Investment Fund. The EIF and InvestEU. URL: <https://surl.li/wyqgmt>.
16. Melnykovska I., Monnet E., Thiemann M. (2025). How to build a Ukrainian Development Bank: Leveraging European history and Ukraine's own reform experience. URL: <https://surl.li/jhfnoq>.
17. Новий внесок ЄС до пакету підтримки ЄІБ для України уможливить нове кредитування на 100 млн. євро. URL: <https://surl.li/owcprqm>.
18. ЄІБ виплатив Україні майже 100 мільйонів євро на проекти з відновлення. European Investment Bank. URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2023-533-eib-delivers-almost-eur100-million-to-ukraine-for-recovery-projects?lang=uk>.
19. The EBRD in Ukraine. URL: <https://surl.li/xxlyst>.
20. Bennett V. (2024) EBRD deploys a record €2.1 billion in Ukraine in 2023. URL: <https://surl.li/mqzmxl>.

21. George L. (2024). EBRD launches 110 mln euro guarantee for Ukraine war-risk insurance. URL: <https://surl.li/wzmtja>.

Reference:

1. Ukraine's future competitiveness. Directions for structural shifts in foreign trade and investment. URL: <https://surl.li/yxzdub>.
2. Official website of the National Bank of Ukraine. External Sector Statistics. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-external>
3. Kysliak, Ruslan. (2025). How foreign billionaires are investing in Ukraine during the war and what will happen next. URL: <https://surl.li/jcemvb>.
4. Ukraine received \$4.25 billion in foreign direct investment. URL: <https://surl.li/hkxeiq>.
5. Foreign direct investment (FDI) in Ukraine. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>.
6. World Development Indicators. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>.
7. Official website of the European Union. Overview – Instrument for Pre-accession. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en.
8. Ukraine has gained access to the European Union's Instrument for Pre-accession Assistance (IPA). What are the key features of this program and its implementation procedures? URL: <https://surl.li/wlajca>.
9. Mygal, Mariia. (2023) Ukrainian Facility or €50 billion from the EU for reconstruction: what Ukraine must do. URL: <https://surl.li/neqgtq>.
10. What could hinder Ukraine from receiving all €50bn from EU. URL: <https://surl.li/fuwfqg>.
11. Official website of the European Union. European Fund for Sustainable Development Plus. URL: <https://surl.li/exnunl>.
12. EU and IFC to Unlock Over €500 Million in Private Sector Investments for Reconstruction in Ukraine. URL: <https://surl.li/zhdvow>.
13. IFC launches \$1.2bn plan to spur Ukraine rebuild amid uncertain war outlook. URL: <https://surl.li/qctnet>.
14. Official website of the European Union. InvestEU Fund. URL: <https://surl.li/izxgsa>.
15. European Investment Fund. The EIF and InvestEU. URL: <https://surl.li/wyqgmt>.
16. Melnykovska, Inna, Monnet, Eric, Thiemann, Matthias. (2025) How to build a Ukrainian Development Bank: Leveraging European history and Ukraine's own reform experience. URL: <https://surl.li/jhfnoq>.
17. The EU's new contribution to the EIB support package for Ukraine will enable new lending of €100 million. URL: <https://surl.li/owcpqm>.
18. The EIB has disbursed nearly €100 million to Ukraine for reconstruction projects. European Investment Bank. URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2023-533-eib-delivers-almost-eur100-million-to-ukraine-for-recovery-projects?lang=uk>.
19. The EBRD in Ukraine. URL: <https://surl.li/teuphy>.
20. Bennett, Vanora. (2024). EBRD deploys a record €2.1 billion in Ukraine in 2023. URL: <https://surl.li/mqzmxl>.
21. George, Libby. (2024). EBRD launches 110 mln euro guarantee for Ukraine war-risk insurance. URL: <https://surl.li/wzmtja>.